

Kultura i nauka na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

Podsumowanie

27

Polecenia podsumowujące

1. Omów charakterystyczne cechy sztuki polskiego pozytywizmu, wymień jej głównych twórców oraz ich dzieła.
2. Wyjaśnij, do jakich wartości odwoływali się w swoich dziełach twórcy młodopolscy.
3. Scharakteryzuj rozwój kultury masowej na ziemiach polskich w końcu XIX i na początku XX w.
4. Przedstaw najważniejsze osiągnięcia Polaków w dziedzinie nauki w drugiej połowie XIX i początkach XX w.

Pozytywizm

Najważniejsi twórcy literatury i ich dzieła

- Henryk Sienkiewicz – Trylogia, *Krzyżacy*, *Quo vadis*
- Józef Ignacy Kraszewski – *Stara baśń*
- Bolesław Prus – *Lalka*, *Emancypantki*
- Eliza Orzeszkowa – *Nad Niemnem*
- Maria Konopnicka – *Pan Balcer w Brazylii*, *Rota*

Główne kierunki w malarstwie

- realizm – Maksymilian Gierymski i Józef Chełmoński
- malarstwo historyczne – Jan Matejko, Juliusz i Wojciech Kossakowie

Młoda Polska

Początek związany z pojawieniem się ruchów dekadencjonalnych w końcu XIX w.

W twórczości częste odwołania do kultury ludowej.

Kraków stolicą twórców młodopolskich.

Najważniejsi twórcy literatury i ich dzieła

- Stanisław Wyspiański – *Wesele*, *Noc listopadowa*
- Władysław Stanisław Reymont – *Chłopi*, *Ziemia obiecana*
- Stefan Żeromski – *Ludzie bezdomni*, *Popioły*
- Stanisław Przybyszewski
- Tadeusz Boy-Żeleński

Sukcesy polskich artystów na arenie międzynarodowej

- Helena Modrzejewska
- Ignacy Jan Paderewski

Malarstwo

- Jacek Malczewski – *Hamlet polski*, *Portret Aleksandra Wielopolskiego*
- Olga Boznańska – *Dziewczynka z chryzantemami*

Muzyka

- Karol Szymanowski
- Mieczysław Karłowicz
- Feliks Nowowiejski

Nauka na przełomie XIX i XX w.

Jedynie szkoły wyższe z językiem polskim jako wykładowym w Galicji.

Duże znaczenie towarzystw naukowych działających m. in. w Poznaniu, Toruniu, Warszawie, Przemyślu, Płocku oraz we Lwowie.

1871 – powstanie Akademii Umiejętności w Krakowie.

Sukcesy polskich uczonych na arenie międzynarodowej: Maria Skłodowska-Curie, Karol Olszewski, Zygmunt Wróblewski.

Polskie szkoły historyczne

Szkoła krakowska (Józef Szujski, Michał Bobrzyński) – upadek Polski z winy szlachty, wad ustrojowych i słabości władzy królewskiej.

Szkoła warszawska (Tadeusz Korzon, Władysław Smoleński) – upadek Polski z winy zaborczej polityki sąsiednich mocarstw.

Kultura masowa

1896 – pierwszy pokaz filmowy na ziemiach polskich.

Sfinks najbardziej znaną polską wytwórną filmową.

Debiut Poli Negri – polskiej gwiazdy filmowej odnoszącej sukcesy na arenie międzynarodowej.

Sport jako jeden z najważniejszych elementów kultury masowej.

Polecane publikacje

E. Curie, *Maria Curie*, przeł. H. Szyllerowa, Warszawa: Wyd. W.A.B., 2021.

M. Kotowski, *Pola Negri. Legenda Hollywood*, Warszawa: Pruszyński Media, 2011.

